

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 65/2015

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Γ' ΤΜΗΜΑ)

Συνεδρίαση της 16^{ης} Φεβρουαρίου 2015

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Βασιλική Δούσκα, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Νομικοί Σύμβουλοι: Ανδρέας Γραμματικός, Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος, Παναγιώτης Σπανός, Ευγενία Βελώνη, Νίκη Μαριόλη, Κωνσταντίνος Κατσούλας, Αθηνά Αλεφάντη.

Εισηγήτρια : Μαρία Σταμέλου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.(γνώμη χωρίς ψήφο)

Αριθμός Ερωτήματος: Αριθμ. πρωτ. Φ19/26952/2164/13-6-2014 του Υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού (πρώην Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων), Γενικής Διεύθυνσης Μεταφορών - Διεύθυνσης Εμπορευματικών Μεταφορών.

Περίληψη Ερωτήματος: *α) Αν, για τη μετά από εισήγηση της ΕΡΓΟΣΕ Α.Ε. διαπίστωση της μερικής άρσης της απαλλοτρίωσης που είχε κηρυχθεί με απόφαση του (πρώην) Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής, πρέπει να εκδοθεί απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού (πρώην Υπουργού Μεταφορών Υποδομών και Δικτύων) σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1 του ν. 2882/2001, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, β) αν δύναται η υπηρεσία να προωθήσει την ανωτέρω απόφαση για υπογραφή από τον Υπουργό, παρά την εμπρόθεσμη υποβολή αιτήματος από*

την ιδιοκτήτρια τμήματος της έκτασης που απαλλοτριώθηκε, για διατήρηση της απαλλοτρίωσης, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 39 παρ.3 εδ. α του ν. 4024/2011 και γ) αν είναι σύνομη η κήρυξη νέας απαλλοτρίωσης του ίδιου ακινήτου για τον ίδιο σκοπό.

Επί των ανωτέρω ερωτημάτων, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδότησε ως ακολούθως:

1.- Με την υπ' αριθμ. 15330/23.4.2007 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής (ΑΑΠ 179/2007) με θέμα «Αναγκαστική απαλλοτρίωση για την κατασκευή του σιδηροδρομικού διαδρόμου από τον Πειραιά έως τις τρεις Γέφυρες (στην είσοδο του Μηχανοστασίου Αγ. Ιωάννη Ρέντη)» κηρύχθηκε αναγκαστική απαλλοτρίωση έκτασης συνολικού εμβαδού 5.868,52 μ² στην περιοχή του Δήμου Πειραιά. Η απαλλοτρίωση κηρύχθηκε υπέρ του Ο.Σ.Ε. Α.Ε. και με δαπάνες αυτού.

2.- Με την υπ' αριθμ. 4007/2011 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιά, η οποία εκδόθηκε επί αντιθέτων αιτήσεων α) της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Εθνικός Διαχειριστής Σιδηροδρομικής Υποδομής Α.Ε.», θυγατρικής εταιρείας και καθολικής διαδόχου της «Ο.Σ.Ε. Α.Ε.» και β) της φερόμενης ως ιδιοκτήτριας τμήματος της απαλλοτριουμένης εκτάσεως, Καλλιόπης Θωμοπούλου, καθορίστηκε προσωρινή τιμή μονάδος αποζημίωσης μόνο για την με αριθμό 2 του σχετικού κτηματολογικού πίνακα θιγόμενη ιδιοκτησία, εμβαδού 563,85 μ².

Η ως άνω καθορισθείσα αποζημίωση δεν καταβλήθηκε στην αιτούσα εντός της προβλεπόμενης στο νόμο προθεσμίας των 18 μηνών από τη δημοσίευση της δικαστικής απόφασης.

3.- Στη συνέχεια η Καλλιόπη Θωμοπούλου, φερόμενη ως ιδιοκτήτρια της ως άνω απαλλοτριουμένης ιδιοκτησίας, υπέβαλε: α) την από 11.9.2013 δήλωσή της προς το Υπουργείο Οικονομικών - Διεύθυνση Δημόσιας Περιουσίας, η οποία έλαβε αριθμό πρωτοκόλλου 1141731/18-9-2013 και την οποία κοινοποίησε στην ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΕΡΓΑ ΟΣΕ ΑΕ»

και το διακριτικό τίτλο «ΕΡΓΟΣΕ» και με αυτήν, επικαλούμενη το άρθρο 11 του ν.δ. 797/1971, δήλωσε την επιθυμία της για την περαιτέρω διατήρηση της κηρυχθείσας απαλλοτρίωσης του ακινήτου της και β) την από 12-12-2013 αίτησή της απευθυνόμενη στο Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας (ήδη Αποκεντρωμένης Διοίκησης) με το αυτό αίτημα.

4.- Η από 11-9-2013 (πρώτη) δήλωση της ως άνω φερομένης ιδιοκτήτριας διαβιβάστηκε, λόγω αρμοδιότητας, στην ανώνυμη εταιρεία «ΕΡΓΟΣΕ», η οποία κατά το χρόνο αυτό, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 3891/2010 (Α' 188) «*Αναδιάρθρωση, εξυγίανση και ανάπτυξη του ομίλου Ο.Σ.Ε και άλλες διατάξεις*», είχε αναλάβει όλες τις αναγκαίες διαδικασίες και τη μέριμνα για τη διενέργεια των απαλλοτριώσεων ιδιοκτησιών, προκειμένου να εκτελεστούν έργα που σχετίζονται με τη σιδηροδρομική υποδομή, καθώς και όλα όσα της είχαν ανατεθεί. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ανωτέρω διάταξη, από της ισχύος του νόμου αυτού η «ΕΡΓΟΣΕ» έχει την ευθύνη σύνταξης των σχετικών κτηματολογικών πινάκων, εισηγείται αρμοδίως για την κήρυξη των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, επιμελείται για την έγκαιρη έγκρισή τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες και νομιμοποιείται στις σχετικές δίκες στο όνομα και για λογαριασμό του Δημοσίου ή του φορέα υπέρ του οποίου έχει κηρυχθεί η απαλλοτρίωση.

5.- Ενεργώντας στο ανωτέρω νομικό πλαίσιο, η αρμόδια Διεύθυνση Έργων της «ΕΡΓΟΣΕ» απάντησε με το υπ' αριθμ. 234986/21.10.2013 έγγραφό της προς τη Διεύθυνση Δημόσιας Περιουσίας του Υπουργείου Οικονομικών και αρνήθηκε να συναινέσει στο υποβληθέν αίτημα περί διατήρησης της απαλλοτρίωσης. Στη συνέχεια, με την υπ' αριθμ. 237503/18-12-2013 απόφαση του Προέδρου της «ΕΡΓΟΣΕ» και κατόπιν της σχετικής υπ' αριθμ. πρωτ. 237502/18-12-2013 εισήγησης της ίδιας Διεύθυνσης Έργων ΕΡΓΟΣΕ, εγκρίθηκε η διαδικασία για την μερική αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης και τις εν συνεχεία απαραίτητες ενέργειες.

Κατόπιν τούτου, με το υπ' αριθμ. πρωτ. 243416/2-5-2014 έγγραφό της προς την ερωτώσα Γενική Διεύθυνση Μεταφορών του Υπουργείου Υποδομών

Μεταφορών και Δικτύων, η ΕΡΓΟΣΕ ζήτησε να προβεί η υπηρεσία αυτή, ως αρμόδια, στις απαραίτητες ενέργειες για τη βεβαίωση της ανακληθείσας απαλλοτρίωσης, που αφορά στην ως άνω μόνο ιδιοκτησία.

6.- Η ερωτώσα υπηρεσία σημειώνει ότι η εν λόγω απαλλοτρίωση αφορά τον σιδηροδρομικό άξονα Πειραιάς - Αθήνα, ο οποίος εντάσσεται στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (TEN-T), σύμφωνα με τον Κανονισμό 1315/2013 (L348/20.12.13) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των προσανατολισμών της Ένωσης για την ανάπτυξη του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών και για την κατάργηση της απόφασης αριθ. 661/2010/ΕΕ.

Κατόπιν αυτών τέθηκαν τα ως άνω ερωτήματα.

II. Νομικό μέρος

A. 1.- Στο άρθρο 17 του Συντάγματος ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 17

1. Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα δικαιώματα όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος.

2. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσηκόντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης.

3...4. Η αποζημίωση ορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια

Η αποζημίωση που ορίστηκε καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας αίτησης για οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του δικαστηρίου, διαφορετικά η

απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως... 5... 6... 7...»

2.- Με τις κατωτέρω διατάξεις των άρθρων 1, 7 και 11 του ν. 2882/2001 «Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων» (Α' 17), όπως ισχύουν, (εφεξής Κ.Α.Α.Α.) ορίζονται μεταξύ άλλων τα εξής:

«Άρθρο 1

Τρόπος κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.

1. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτου, καθώς και η σύσταση εμπράγματος δικαιώματος σε βάρος αυτού για δημόσια ωφέλεια, εφόσον επιτρέπεται από το νόμο, κηρύσσεται:

α. Με απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου, μετά από εισήγηση της αρμόδιας υπηρεσίας της Περιφέρειας, για όλα τα έργα αρμοδιότητας της Περιφέρειας, που έχουν ενταχθεί σε Π.Ε.Π. ή έχουν, εν όλω ή εν μέρει, συγχρηματοδοτηθεί από αντίστοιχη ΣΑΕΠ ανεξαρτήτως εμβαδού της αναγκαίας έκτασης. Εξαιρούνται τα έργα που αφορούν στο Διευρωπαϊκό Εθνικό Οδικό Δίκτυο, εκτός του Διευρωπαϊκού Οδικού Δικτύου Κρήτης, καθώς και τα έργα που αφορούν σε προστατευόμενες από το νόμο, διεθνείς ή διακρατικές συμφωνίες, περιοχές,

β. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης, μετά από εισήγηση της Κτηματικής Υπηρεσίας του νομού στον οποίο βρίσκεται το ακίνητο, για όλα τα έργα που δεν έχουν ενταχθεί σε Π.Ε.Π., δεν είναι αρμοδιότητας της Περιφέρειας και η προς απαλλοτρίωση έκταση είναι μικρότερη των 100.000 τετραγωνικών μέτρων.

γ. Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, κατά παρέκκλιση των παραπάνω, καθώς και κάθε άλλης αντίθετης διάταξης, προκειμένου για την εκτέλεση έργων αρμοδιότητας του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, τα οποία εντάσσονται στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών ή συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση,

δ. Σε περιπτώσεις απαλλοτριώσεων μεγάλης σημασίας, με πρόταση του αρμόδιου εκ του σκοπού της απαλλοτρίωσης Υπουργού και του Υπουργού

Οικονομικών, η απαλλοτρίωση δύναται να κηρύσσεται με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου».

(Σημειώνεται ότι κατά το χρόνο κήρυξης της υπό κρίση απαλλοτρίωσης (23-4-2007) το ανωτέρω άρθρο 1 είχε ως εξής :

«Άρθρο 1

Τρόπος κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτου, καθώς και η σύσταση εμπράγματος δικαιώματος σε βάρος αυτού, εφόσον επιτρέπεται από το νόμο, για δημόσια ωφέλεια, κηρύσσεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας στην οποία βρίσκεται το απαλλοτριωτέο ακίνητο ή το μεγαλύτερο τμήμα αυτού. Η απόφαση εκδίδεται μετά από εισήγηση της Κτηματικής Υπηρεσίας του νομού.

Η κατά τα ανωτέρω αρμοδιότητα του Γενικού Γραμματέα για κήρυξη της απαλλοτρίωσης καταλαμβάνει:

α. Όλα τα έργα που έχουν ενταχθεί στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Π.Ε.Π.) και έχουν χρηματοδοτηθεί από την αντίστοιχη ΣΑΕΠ ανεξαρτήτως εμβαδού της καταλαμβανόμενης έκτασης, πλην των έργων που αφορούν το Εθνικό Οδικό Δίκτυο που έχει χαρακτηριστεί Διευρωπαϊκό ή ανήκουν σε προστατευόμενες από το νόμο, από διεθνείς ή από άλλες διακρατικές συμφωνίες περιοχές...

β. Τα έργα που δεν έχουν ενταχθεί στο Π.Ε.Π., εφόσον η προς απαλλοτρίωση έκταση είναι μικρότερη των 100.000 τετραγωνικών μέτρων. Εάν η έκταση είναι μεγαλύτερη από 100.000 τετραγωνικά μέτρα, η απαλλοτρίωση κηρύσσεται με κοινή απόφαση του αρμόδιου εκ του σκοπού της απαλλοτρίωσης Υπουργού και του Υπουργού Οικονομικών, οι οποίοι είναι αρμόδιοι και για τυχόν συμπληρωματικές απαλλοτριώσεις ανεξαρτήτως εμβαδού. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Οικονομικών, δύναται να αυξάνεται το όριο της εδαφικής έκτασης του εδαφίου αυτού...»)

« Άρθρο 7

Τρόποι συντέλεσης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.

«1. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται με την καταβολή στον δικαστικώς αναγνωρισθέντα ή στον αληθινό δικαιούχο της αποζημίωσης που προσδιορίστηκε προσωρινά ή οριστικά κατά τον παρόντα νόμο ή με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως γνωστοποίησης ότι η αποζημίωση η δικαστική δαπάνη, η οποία επιδικάζεται κατά το άρθρο 18 παράγραφος 4, καθώς και η αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων κατά το επόμενο άρθρο 8.

2. ...

3. ...

4. Από την κατά τις προηγούμενες παραγράφους συντέλεση της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ο υπέρ ου η απαλλοτρίωση αποκτά τη κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί του ακινήτου. Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη».

«Άρθρο 11

Ανάκληση και άρση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.

«1. Η αρχή που κήρυξε την αναγκαστική απαλλοτρίωση δύναται με απόφασή της να την ανακαλέσει, ολικώς ή μερικώς, πριν συντελεσθεί, τηρώντας τη διαδικασία που ορίζεται από το άρθρο 1 για την κήρυξη αυτής.

2.

3. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως εάν δεν συντελεστεί μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας οριστικού καθορισμού αυτής, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης. Η αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή υποχρεούται να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας του προηγούμενου

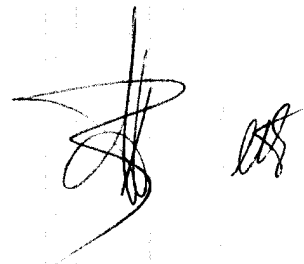
εδαφίου βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Εφόσον οι θιγόμενοι ιδιοκτήτες επιθυμούν τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης που άρθηκε αυτοδίκαια λόγω παρέλευσης της ως άνω δεκαοκτάμηνης προθεσμίας, μπορούν να υποβάλουν αίτηση και υπεύθυνη δήλωση προς την αρχή που εξέδωσε την απαλλοτριωτική απόφαση, μέσα σε προθεσμία ενός έτους από την παρέλευση της προθεσμίας, περί διατήρησης της απαλλοτρίωσης και καταβολής της δικαστικά καθορισμένης προσωρινής ή οριστικής αποζημίωσης. Αν το αίτημα γίνει δεκτό από την αρχή που κήρυξε την απαλλοτρίωση και υποχρεούται στην καταβολή της αποζημίωσης, δεν επιτρέπεται ο ανακαθορισμός της αποζημίωσης ή η αναζήτηση τόκων υπερημερίας.

Οι διατάξεις του τέταρτου και πέμπτου εδαφίου της παραγράφου 1 εφαρμόζονται και σε απαλλοτριώσεις που έχουν κηρυχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και έχει επέλθει αυτοδίκαιη άρση, λόγω παρέλευσης της δεκαοκτάμηνης προθεσμίας. Στην περίπτωση αυτή οι ενδιαφερόμενοι μπορεί να υποβάλλουν αίτηση για τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης μέχρι τις 31.12.2012.»

(Η παρ. 3 ισχύει ως ανωτέρω μετά την αντικατάστασή της με το άρθρο 39 παρ. 3 περ. α' του ν.4024/2011, Α' 226).

«4. Εάν περάσουν άπρακτες οι κατά τις προηγούμενες παραγράφους 2 και 3 προθεσμίες ή εκδοθεί πράξη αρνητική, κάθε ενδιαφερόμενος δύναται να ζητήσει από το τριμελές διοικητικό πρωτοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το απαλλοτριωμένο ακίνητο, την έκδοση δικαστικής απόφασης, με την οποία να ακυρώνεται η προσβληθείσα πράξη ή παράλειψη και να βεβαιώνεται η αυτοδίκαιη ή υποχρεωτικώς επελθούσα άρση της απαλλοτρίωσης. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται αναλόγως η διαδικασία που ορίζεται από τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999), πλην του άρθρου 66 αυτού. Στη δίκη καλείται ο υπέρ ου η απαλλοτρίωση και το Δημόσιο. Η εκδιδόμενη απόφαση είναι ανέκκλητη ...

5. ...

6. Πριν παρέλθει χρονικό διάστημα έξι μηνών από την ανάκληση ή την άρση της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης δεν επιτρέπεται, χωρίς συναίνεση του ιδιοκτήτη, η κήρυξη νέας απαλλοτρίωσης του ίδιου ακινήτου για τον ίδιο σκοπό.»

(Το ως άνω πρώτο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 11 ισχύει ως ανωτέρω, μετά την τροποποίησή της με το άρθρο 39 παρ. 3β του ν.4024/2011, Α' 226).

«Εάν η ανάκληση ή άρση επαναληφθεί, η προθεσμία αυτή διπλασιάζεται.

Κατά τη διάρκεια της προθεσμίας των προηγούμενων εδαφίων, η Διοίκηση δεν κωλύεται να προχωρήσει στις κατά νόμο προκαταρκτικές ενέργειες για την κήρυξη της νέας απαλλοτρίωσης.

Οι κατά τα προηγούμενα εδάφια της παρούσας παραγράφου προθεσμίες για την κήρυξη νέας απαλλοτρίωσης δεν ισχύουν: **α)** προκειμένου περί απαλλοτριώσεων προς εφαρμογή σχεδίων πόλεων και ανάπτυξη οικιστικών περιοχών, **β)** προκειμένου περί απαλλοτριώσεων για ανέγερση νοσοκομείων και σχολικών κτιρίων, για ανοικοδόμηση οικισμών που έχουν πληγεί από θεομηνίες, καθώς και για στρατιωτικούς ή αρχαιολογικούς σκοπούς και **γ)** Προκειμένου περί των λοιπών απαλλοτριώσεων υπέρ του Δημοσίου, Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, Ο.Τ.Α. Α' και Β' βαθμού, οργανισμών κοινής ωφέλειας, κοινωφελών ιδρυμάτων και δημοσίων επιχειρήσεων, εάν η ανάκληση ή άρση της απαλλοτρίωσης αφορά τμήμα μόνο της έκτασης το οποίο δεν υπερβαίνει το 20% του συνολικού εμβαδού αυτής».

(Η περίπτωση γ' ισχύει ως ανωτέρω, μετά την τροποποίησή της με το άρθρο 17 παρ.5 του ν. 3986/2011 Α' 152).

3.- Σημειώνεται ότι υπό το προϊσχύσαν καθεστώς του ν.δ/τος 797/1971 η αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 11 παρ. 3 αυτού, όπως ίσχυε μετά την τροποποίησή της με το άρθρο 3 του ν. 212/1975 (Α' 252) που

προέβλεπε την αυτοδίκαιη ανάκληση της μη συντελεσμένης απαλλοτριώσης, όριζε επί λέξει :

«3. Η κατά τας παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου αυτοδικαίως επερχόμενη ανάκλησις αναγκαστικής απαλλοτριώσεως θεωρείται μη γενομένη, εις ην περίπτωσιν, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας ενός έτους από της εκπνοής των εν ταις παραγράφοις ταύταις προθεσμιών, ο καθ' ου η απαλλοτριώσις υποβάλλει εις την Διεύθυνσιν Απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Οικονομικών έγγραφον δήλωσιν, περί του ότι επιθυμεί την περαιτέρω διατήρησιν της απαλλοτριώσεως».

Β. 1.- Με το ν. 3891/2010 «Αναδιάρθρωση, εξυγίανση και ανάπτυξη του ομίλου ΟΣΕ και της ΤΡΑΙΝΟΣΕ και άλλες διατάξεις για το σιδηροδρομικό τομέα» (Α' 188), μεταξύ άλλων, ορίστηκαν οι εταιρείες που αποτελούν αντικείμενο του νόμου και στη συνέχεια ρυθμίστηκαν οι αρμοδιότητες της ΕΡΓΟΣΕ. Ειδικότερα προβλέφθηκαν τα εξής:

« Άρθρο 2. Μετασχηματισμός εταιριών και ορισμοί

1. Οι εταιρίες που αποτελούν αντικείμενο των ρυθμίσεων του παρόντος νόμου είναι οι εξής:

α) η εταιρία με την επωνυμία "Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος Ανώνυμη Εταιρεία" (εφεξής: "ΟΣΕ"),

β) οι ακόλουθες θυγατρικές εταιρίες του ΟΣΕ οι οποίες ιδρύθηκαν με βάση τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 2 περ. στ' του ν.δ. 674/1970:

(i) η εταιρία με την επωνυμία "ΓΑΙΑΟΣΕ - ...

(ii) η εταιρία με την επωνυμία "ΕΡΓΑ ΟΣΕ Ανώνυμη Εταιρεία" (εφεξής: "ΕΡΓΟΣΕ"),

(iii) η εταιρία με την επωνυμία "Εθνικός Διαχειριστής Σιδηροδρομικής Υποδομής Ανώνυμη Εταιρεία" (εφεξής: "ΕΔΙΣΥ") και

γ) η εταιρία με την επωνυμία "ΤΡΑΙΝΟΣΕ ..»

« Άρθρο 4 Αρμοδιότητες ΕΡΓΟΣΕ

1. Στις αρμοδιότητες της ΕΡΓΟΣΕ περιλαμβάνονται:

α)...β)...

γ) η διενέργεια με μέριμνά της και δαπάνες του Δημοσίου ή τυχόν άλλων φορέων του δημόσιου τομέα, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 1 του ν.2190/1994 κατά περίπτωση απαλλοτριώσεων και επιτάξεων ιδιοκτησιών υπέρ του δημοσίου ή τυχόν άλλων φορέων του δημόσιου τομέα για την κατασκευή έργων σιδηροδρομικής υποδομής καθώς και πάσης φύσεως έργων που της ανατίθενται.

2...3...4...5...

6. Οι αναγκαίες διαδικασίες για τη διενέργεια των υπέρ του Δημοσίου ή τυχόν άλλων φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 1 του ν. 2190/1994, απαλλοτριώσεων και επιτάξεων ιδιοκτησιών, προκειμένου να εκτελεσθούν έργα που σχετίζονται με τη σιδηροδρομική υποδομή, καθώς και πάσης φύσεως έργων που ανατίθενται στην ΕΡΓΟΣΕ πραγματοποιούνται με μέριμνα της ΕΡΓΟΣΕ, η οποία έχει την ευθύνη σύνταξης των σχετικών κτηματολογικών διαγραμμάτων και κτηματολογικών πινάκων, εισηγείται αρμοδίως για την κήρυξη των σχετικών αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, επιμελείται για την έγκαιρη έγκριση τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες και νομιμοποιείται στις σχετικές δίκες στο όνομα και για λογαριασμό του Δημοσίου ή του φορέα υπέρ του οποίου έχει κηρυχθεί η απαλλοτρίωση. Υπόχρεος προς καταβολή αποζημίωσης στους δικαιούχους, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη νομοθεσία περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, είναι το Δημόσιο ή ο φορέας υπέρ του οποίου κηρύχθηκε η αναγκαστική αλλοτρίωση, κατά περίπτωση.»

2.- Με το άρθρο 97 του ν. 4199/2013 «Δημόσιες υπεραστικές οδικές μεταφορές επιβατών- Ρυθμιστική Αρχή Επιβατικών Μεταφορών κ.λ.π.» (Α' 216) ρυθμίστηκαν θέματα που αφορούν την εταιρεία ΕΡΓΑ ΟΣΕ Α.Ε. ως ακολούθως:

«Άρθρο 97

1.....2....

3. Οι διατάξεις των άρθρων 9 παρ. 5, 11 παρ. 6 περίπτωση γ', 12 παρ. 1 και παρ. 3 και 27 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων

(κ.ν.2882/2001, Α' 17), όπως ισχύει σήμερα, που ισχύουν για το Δημόσιο, εφαρμόζονται αναλόγως και σε όλα τα Ν.Π.Ι.Δ., που έχουν τη μέριμνα και την υποχρέωση καταβολής των σχετικών αποζημιώσεων, για τη διενέργεια των, υπέρ άλλων φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, απαλλοτριώσεων ιδιοκτησιών, προκειμένου να εκτελεσθούν συγχρηματοδοτούμενα έργα υψίστης εθνικής σημασίας και ωφελείας για την εθνική οικονομία και το κοινωνικό σύνολο.»

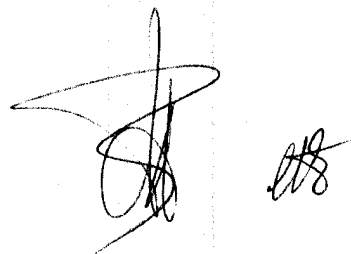
III. ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Από τις ανωτέρω διατάξεις αυτοτελώς και σε συνδυασμό ερμηνευόμενες και σε σχέση με το διδόμενο ιστορικό συνάγονται τα εξής:

1.- Η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται με την καταβολή στον δικαστικώς αναγνωρισθέντα ή στον αληθινό δικαιούχο της αποζημίωσης, που προσδιορίστηκε προσωρινά ή οριστικά κατά το νόμο αυτό ή με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως γνωστοποίησης ότι η αποζημίωση, η δικαστική δαπάνη η οποία επιδικάζεται, καθώς και η αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων, κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

2.- Η αναγκαστική απαλλοτρίωση, όπως ρητά προβλέπεται στο άρθρο 17 παρ. 4 του Συντάγματος και στο άρθρο 11 παράγραφος 3 του ν.2881/2001 (Κ.Α.Α.Α.), αίρεται αυτοδικαίως εάν δεν συντελεστεί μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας οριστικού καθορισμού αυτής, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης, η δε αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή υποχρεούται να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας του προηγούμενου εδαφίου βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση.

3.- Με την παράγραφο 3^α άρθρου 39 του ν.4024/2011, με την οποία τροποποιήθηκε η ως άνω διάταξη (άρθρου 11 παράγραφος 3 του ν.2881/2001), προβλέφθηκε η κατ' εξαίρεση διατήρηση της απαλλοτρίωσης, στην περίπτωση που ο καθ' ου αυτή, υποβάλει αίτηση και υπεύθυνη δήλωση προς την αρχή που εξέδωσε την απαλλοτριωτική πράξη, μέσα σε προθεσμία

ενός έτους από την παρέλευση της προθεσμίας περί διατήρησης της απαλλοτρίωσης και καταβολής της δικαστικά καθορισμένης προσωρινής ή οριστικής αποζημίωσης.

4.- Σε περίπτωση υποβολής από τον ενδιαφερόμενο - καθ' ου η απαλλοτρίωση της προαναφερόμενης αίτησης και δήλωσης περί διατήρησης της απαλλοτρίωσης και καταβολής της αποζημίωσης, η αρμόδια αρχή για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης δεν δεσμεύεται, αλλά έχει ευχέρεια να αποδεχθεί ή να αρνηθεί τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης (Γνωμ. Ν.Σ.Κ. 316/2013).

Η συνέπεια που επέρχεται από την άρνηση αυτή της Διοίκησης είναι ότι υποχρεούται πλέον αυτή, δια του αρμοδίου οργάνου της, στην κατά το άρθρο 11 παρ.3 εδάφιο δεύτερο, έκδοση της βεβαιωτικής πράξης περί αυτοδίκαιης άρσης της κηρυχθείσας απαλλοτρίωσης, η οποία δύναται να επέλθει και με πρωτοβουλία του καθ' ου, στον οποίο παρέχεται από το νόμο (παρ. 4 του ίδιου άρθρου 11 του Κ.Α.Α.Α) η δυνατότητα να ζητήσει από το αρμόδιο δικαστήριο την έκδοση απόφασης, για να ακυρωθεί η πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως να άρει την αυτοδίκαιη ή υποχρεωτικώς επελθούσα άρση της απαλλοτρίωσης και στη συνέχεια να βεβαιώσει την άρση αυτή, η προθεσμία δε αυτή έχει ταχθεί υπέρ του ιδιοκτήτη, προκειμένου να ασκήσει την προβλεπόμενη προσφυγή.

5.- Αρμόδια αρχή για την έκδοση της κατά τα ανωτέρω βεβαιωτικής πράξεως (για την επελθούσα άρση της απαλλοτρίωσης) είναι, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 3 εδ. δεύτερο του Κ.Α.Α.Α., η αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή, όπως αυτή προσδιορίζεται στο νόμο (άρθρο 1 Κ.Α.Α.Α.). Εν προκειμένω δε για την εκτέλεση έργων αρμοδιότητας του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων (ήδη Υπουργός Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού), τα οποία εντάσσονται στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών ή συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η κήρυξη της απαλλοτρίωσης γίνεται με απόφαση του οικείου Υπουργού κατά παρέκκλιση όλων των άλλων διατάξεων

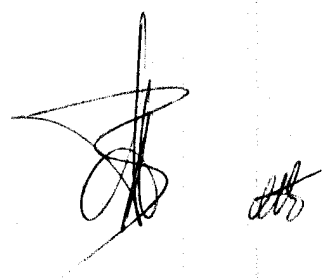
περί κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, όσο και κάθε άλλης αντίθετης διάταξης.

6.- Μετά την αυτοδίκαιη άρση της μη συντελεσθείσας απαλλοτρίωσης, επιτρέπεται η κήρυξη νέας απαλλοτρίωσης του ιδίου ακινήτου και για τον ίδιο σκοπό, μόνο δε στην περίπτωση κατά την οποία δεν συναινεί ο ιδιοκτήτης αυτή είναι δυνατή μετά την πάροδο χρονικού διαστήματος έξι μηνών από την άρση. Κατ' εξαίρεση, όμως, δεν απαιτείται η τήρηση της ως άνω προθεσμίας στις περιοριστικά αναφερόμενες στο νόμο περιπτώσεις, μεταξύ των οποίων και στις απαλλοτριώσεις υπέρ του Δημοσίου, Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, Ο.Τ.Α. Α' και Β' βαθμού, οργανισμών κοινής ωφέλειας, κοινωφελών ιδρυμάτων και δημοσίων επιχειρήσεων, εάν η ανάκληση ή άρση της απαλλοτρίωσης αφορά τμήμα μόνο της έκτασης το οποίο δεν υπερβαίνει το 20% του συνολικού εμβαδού της.

IV. ΥΠΑΓΩΓΗ

Με βάση τα ανωτέρω:

1) Επειδή η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων για την κατασκευή του σιδηροδρομικού διαδρόμου από τον Πειραιά έως τις τρεις Γέφυρες, ως αφορούσα ακίνητα, τα οποία ήταν απαραίτητα στον Ο.Σ.Ε., για την εκτέλεση έργου, που εμπίπτει στους σκοπούς του, κηρύχθηκε σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ν.δ. 640/1970, όπως αυτό ίσχυε κατά το χρόνο της κήρυξής της, για λόγους δημόσιας ωφέλειας υπέρ και με δαπάνες του Ο.Σ.Ε., με την 15330/23.4.2007 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής και λόγω του χρόνου της κήρυξής της καταλαμβάνεται από το καθεστώς του ν. 2882/2001 (Κ.Α.Α.), ως κηρυχθείσα μετά την έναρξη ισχύος του. Η απαλλοτρίωση αυτή δεν συντελέσθηκε, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 7 Κ.Α.Α., λόγω μη καταβολής στην καθ' ης η απαλλοτρίωση του ποσού της ορισθείσας από το αρμόδιο δικαστήριο αποζημίωσης, εντός της προβλεπόμενης εκ του άρθρου 11 παρ.3 Κ.Α.Α. προθεσμίας του δεκαοκταμήνου (η οποία έληξε την 19-1-2013), με αποτέλεσμα να έχει επέλθει αυτοδίκαιη άρση αυτής.

2) Η εμπρόθεσμη υποβολή της δήλωσης και του σχετικού αιτήματος για τη μερική διατήρηση της απαλλοτρίωσης του ακινήτου της, από την ενδιαφερομένη, φερόμενη ως ιδιοκτήτρια αυτού, δεν κατέστησε την απαλλοτρίωση ενεργή, αλλά η διατήρησή της τελεί υπό την προϋπόθεση αποδοχής του σχετικού αιτήματος από τη Διοίκηση.

3) Η αρμόδια αρχή, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική εισήγηση της αρμόδιας ΕΡΓΟΣΕ επί της αίτησης της ενδιαφερομένης ιδιοκτήτριας, η οποία εν προκειμένω είναι αρνητική, και επειδή η απαλλοτρίωση έχει αυτοδικαίως αρθεί, μπορεί να προβεί στη διαδικασία βεβαίωσης της αυτοδίκαιης αυτής άρσης με την έκδοση της σχετικής διαπιστωτικού χαρακτήρα πράξης.

4) Επειδή αρμόδιο όργανο για την έκδοση της εν λόγω διαπιστωτικής πράξης είναι το αρμόδιο για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης όργανο, εφόσον η υπό κρίση απαλλοτρίωση αφορά στον σιδηροδρομικό άξονα Πειραιά - Αθήνα, ο οποίος εντάσσεται στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών, (TEN-T), σύμφωνα με τον Κανονισμό 1315/2013 (L348/20.12.13) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των προσανατολισμών της Ένωσης για την ανάπτυξη του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών και για την κατάργηση της απόφασης αριθ. 661/2010/ΕΕ, αρμόδιος για την κήρυξη της οποίας είναι ο Υπουργός Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων, ήδη Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού, αυτός συνακολούθως είναι και ο αρμόδιος για την έκδοση της άνω διαπιστωτικής πράξης.

5) Η αρμόδια αρχή, εφόσον αποφασίσει σύμφωνα με την εισήγηση της ΕΡΓΟΣΕ, δύναται να προβεί σε νέα κήρυξη απαλλοτρίωσης του ιδίου ακινήτου για τον ίδιο σκοπό, δεδομένου ότι η άρση της απαλλοτρίωσης αφορά τμήμα μόνο της έκτασης, το οποίο δεν υπερβαίνει το 20% του συνολικού εμβαδού της, εν πάση δε περιπτώσει, λόγω του διαδραμόντος χρόνου από την επελθούσα αυτοδίκαια άρση της απαλλοτρίωσης.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατόπιν των ανωτέρω οι απαντήσεις που αρμόζουν στα τιθέμενα ερωτήματα είναι οι εξής:

α) Επί του πρώτου και δευτέρου, ενιαίως λαμβανομένων, ότι, επειδή η μη συντελεσθείσα αναγκαστική απαλλοτρίωση, που κηρύχθηκε με την 15330/23.4.2007 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής για την κατασκευή του σιδηροδρομικού διαδρόμου από τον Πειραιά έως τις τρεις Γέφυρες, καθ' ο μέρος αφορά την ιδιοκτησία υπ' αριθμ. 2 του κτηματολογικού πίνακα που τη συνοδεύει, με φερόμενη ιδιοκτήτρια την Καλλιόπη Θωμοπούλου, εκτάσεως περίπου 563,65 τ.μ., έχει αρθεί αυτοδικαίως, ο Υπουργός Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού είναι αρμόδιος για την έκδοση της σχετικής διαπιστωτικής πράξης και συνεπώς μπορεί να προβεί στην έκδοσή της .

β) Επί του τρίτου, ότι είναι σύνομη η κήρυξη νέας απαλλοτρίωσης του ίδιου ακινήτου για τον ίδιο σκοπό.

ΕΘΕΩΡΗΘΗ

Αθήνα 24 - 03 - 2015

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Βασιλική Δούσκα

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Μαρία Σταρέλου

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.